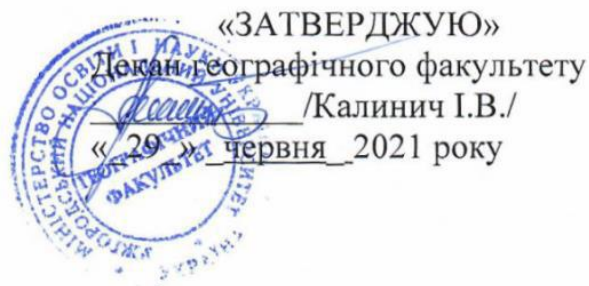

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТУ**
Кафедра фізичної географії та раціонального природокористування

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ФІЗИЧНА ГЕОГРАФІЯ І ПРИРОДНО-РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНИ
ТА МЕТОДИКА ЇЇ НАВЧАННЯ**

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	014 Середня освіта
Предметна спеціальність	014.07 Середня освіта. Географія
Освітня програма	“Географія”
Статус дисципліни	обов’язкова
Мова навчання	українська

Робоча програма навчальної дисципліни «**Фізична географія і природно-ресурсний потенціал України та методика її навчання**» для здобувачів вищої освіти галузі знань **01 Освіта/Педагогіка** спеціальності **014 Середня освіта**, предметної спеціальності **014.07 Середня освіта. Географія**, освітньої програми «**Географія**».

Розробники: Карабінюк Микола Миколайович – к. геогр. н., старший викладач кафедри фізичної географії та раціонального природокористування

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри фізичної географії та раціонального природокористування

протокол № 11 від «25» червня 2021 р.

Завідувач кафедри: Поп С.С.

Схвалено методичною комісією географічного факультету

протокол № 8 від «29» червня 2021 р.

Голова методичної комісії: Потіш Л.А.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 6,5	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 195	4-й	4-й
Кількість модулів – 4	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3/3 самостійної роботи студента – 4/4	VII/VIII	VII/VIII
	Лекції:	
	50 год.	14 год.
	Практичні (семінарські):	
	30 год.	10 год.
Вид підсумкового контролю: залік, диф. залік для курсової роботи, екзамен	Індивідуальна робота	
	30 год.	30 год.
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:	
	85 год.	141 год.

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «**Фізична географія і природно-ресурсний потенціал України та методика її навчання**» є поглиблене і всебічне вивчення просторово-часових закономірностей територіальної диференціації природних умов і ресурсів на території України у розрізі фізико-географічних одиниць та окремих регіонів, а також їхній вплив на розподіл і використання природно-ресурсного потенціалу.

Особливу увагу приділено компонентному аналізу природного середовища території України, вивченню особливостей рівнинних та гірських ландшафтів, зокрема – структури, закономірностей розвитку під впливом природних та антропогенних факторів, своєрідності використання тощо. Також важливим завданням навчальної дисципліни є ознайомлення студентів із особливостями сучасного використання природних ресурсів в Україні та принципами охорони природного середовища, що сприяє фаховому розвитку та підвищенню національної свідомості.

Завданнями навчальної дисципліни є:

- ❖ Оволодіти знаннями про природні умови та ресурси території України, аналізувати їхні особливості просторового розміщення, сучасний стан та ін.;
- ❖ Навчити студентів простежувати закономірності взаємодії та взаємозв'язку між природними компонентами (геологічною і геоморфологічною будовами, рельєфом, кліматом, поверхневими та підземними водами, ґрунтово-рослинним покривом тощо) та системою природокористування в Україні;
- ❖ Засвоїти знання про особливості функціонування і розвитку рівнинних та гірських ландшафтів України, їх господарське освоєння, модифікацію, а також інформацію про принципи та підходи до фізико-географічного поділу території;
- ❖ Навчити аналізувати особливості та структуру природно-ресурсного потенціалу України, визначати основні його складові, закономірності територіальної диференціації тощо;
- ❖ Ознайомити студентів із загальним сучасним геоекологічним станом території України та окремих її частин під впливом промисловості та господарства;
- ❖ Сформувати в студентів свідоме бачення принципів збалансованого природокористування та перспективу збереження довкілля на основі громадянських позицій.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, вести здоровий спосіб життя.

ЗК 3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями

ЗК 4. Здатність працювати в команді

ЗК 5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 9. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Фахові та предметні (спеціальні) компетентності (ФК, ПК):

ФК 1. Здатність до формування в учнів ключових і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків.

ФК 2. Володіння основами цілепокладання, планування та проектування процесу навчання учнів.

ФК 3. Здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів.

ФК 4. Здатність до пошуку ефективних шляхів мотивації дитини до саморозвитку (самовизначення, зацікавлення, усвідомленого ставлення до навчання).

ФК 6. Здатність здійснювати виховання на уроках і в позакласній роботі, виконувати педагогічний супровід процесів соціалізації учнів та формування їхньої культури.

ФК 7. Здатність до критичного аналізу, діагностики й корекції власної педагогічної діяльності, оцінки педагогічного досвіду.

ПК 1. Здатність усвідомлювати сутність взаємозв'язків між природним середовищем і людиною, розуміти та пояснювати стратегію сталого розвитку людства

ПК 2. Здатність доцільно і критично використовувати географічні поняття, концепції, парадигми, теорії, ідеї, принципи для пояснення письмовими, усними та візуальними засобами явищ і процесів на різних просторових рівнях (глобальному, регіональному, державному, локальному).

ПК 3. Здатність застосовувати базові знання з природничих та суспільних наук у навчанні та професійній діяльності при вивченні Землі (світу), материків і океанів, України.

ПК 4. Здатність розуміти та пояснювати особливості природних компонентів і об'єктів у сферах географічної оболонки, взаємозв'язки в ландшафтах.

ПК 5. Здатність пояснювати закономірності територіальної організації суспільного виробництва, просторових процесів і форм організації життя людей.

ПК 6. Здатність встановлювати роль і місце України у сучасному світі в контексті географічних чинників її розвитку, аналізувати й пояснювати особливості геопросторової організації природи, населення і господарства України та свого регіону.

ПК 7. Здатність реалізовувати краєзнавчий підхід на уроках географії, у позакласній і позашкільній роботі з учнівською молоддю.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «**Фізична географія і природно-ресурсний потенціал України та методика її навчання**» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми «Географія», зокрема:

ОК 2.3 Грунтознавство з основами географії ґрунтів

ОК 2.5 Загальна гідрологія

ОК 2.6 Геоморфологія та палеогеографія плейстоцену

ОК 2.7 Біогеографія

ОК 2.8 Ландшафтознавство

ОК 2.9 Фізична географія материків і океанів та методика її навчання

ОК 2.17 Методика викладання географії в закладах загальної середньої освіти

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «**Географія**», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (РН):

Програмні результати навчання	Шифр РН
<i>Знає</i> основні історичні етапи розвитку предметної області.	РН 1
<i>Знає</i> та <i>розуміє</i> принципи, форми, сучасні методи, методичні прийоми навчання предмета в закладах загальної середньої освіти (рівень базової середньої освіти).	РН 3
<i>Знає</i> та <i>розуміє</i> особливості навчання різнорідних груп учнів, <i>застосовує</i> диференціацію навчання, організовує освітній процес з урахуванням особливих потреб учнів.	РН 4
Уміє оперувати базовими категоріями та поняттями спеціальності.	РН 5
<i>Добирає</i> і <i>застосовує</i> сучасні освітні технології та методики для формування предметних компетентностей учнів і здійснює самоаналіз ефективності уроків.	РН 8
<i>Усвідомлює</i> цінність захисту незалежності, територіальної цілісності та демократичного устрою України.	РН 12
<i>Знає</i> та <i>розуміє</i> основні концепції, парадигми, теорії та загальну структуру географії, предмет її дослідження, місце і зв'язки в системі наук, етапи історії розвитку географічної науки	РН 13
<i>Пояснює</i> просторову диференціацію географічної оболонки і географічного середовища на глобальному, регіональному та локальному територіальних	РН 14

рівнях.	
<i>Описує</i> основні механізми функціонування природних і суспільних територіальних комплексів, окремих їхніх компонентів, класифікує зв'язки й залежності між компонентами, знає причини, перебіг і наслідки процесів, що відбуваються в них.	PH 15
<i>Пояснює</i> зміни, які відбуваються в географічному середовищі під впливом природних і антропогенних чинників, <i>формулює</i> наслідки й детермінанти в контексті концепції сталого розвитку людства.	PH 16
<i>Формує</i> в учнів уміння користуватися географічною та картографічною мовою в навчальному процесі, застосовувати алгоритми користування друкованою і цифровою картографічною продукцією при характеристиці окремих географічних об'єктів і територій.	PH 17
<i>Застосовує</i> базовий поняттєвий, термінологічний, концептуальний апарат географії, її теоретичні й емпіричні досягнення на рівні, що дозволяє інтерпретувати природно-географічні та суспільно-географічні явища і процеси, пов'язувати й порівнювати різні погляди на проблемні питання сучасної географії.	PH 18
<i>Уміє</i> характеризувати природні ландшафти і регіони, пояснювати їхні особливості та взаємозв'язки, сформовані географічним положенням й іншими географічними чинниками (зокрема під час навчальних польових практик).	PH 19
<i>Характеризує і оцінює</i> природні умови і ресурси, населення та господарство України, її роль і місце в сучасних суспільно-географічних процесах у світі; <i>знає і розуміє</i> географічні особливості свого адміністративного регіону.	PH 21
<i>Знає, розуміє і демонструє здатність реалізовувати</i> теоретичні й методичні засади навчання географії для виконання освітньої програми в базовій середній школі.	PH 22
<i>Дотримується сам</i> під час польових навчальних практик <i>та формує</i> відповідальне ставлення учнів до природи, повагу до культурних цінностей і традицій місцевого населення під час екскурсій, походів і експедицій з учнівською молоддю.	PH 24

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «**Фізична географія і природно-ресурсний потенціал України та методика її навчання**»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Студент повинен знати теоретико-методичні основи навчальної дисципліни, розуміти її зв'язок та місце з іншими елементами системи географічних наук; ⇒ Володіти сучасною термінологією і змістом основних понять та положень навчального курсу; ⇒ Знати основні історичні етапи фізико-географічного вивчення території України та володіти актуальними відомостями про сучасні досягнення у вивчення та освоєння природних умов та ресурсів держави; ⇒ Знати підходи до класифікації природних ресурсів, основні їхні види та типи тощо; ⇒ Розуміти основні підходи до вивчення природного середовища та концепції збалансованого природокористування на сучасному етапі виробництва та суспільства; ⇒ Вміти проаналізувати власні емпіричні спостереження та досвід для визначення сучасного стану й особливостей використання природних умов та ресурсів в Україні в умовах локальних антропогенних навантажень та глобальних змін властивостей географічної оболонки. 	PH 1, PH 4, PH 5, PH 13, PH 18
<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Володіти матеріалом дисципліни та вміти застосувати знання про фізико-географічні особливості території України для організації й безпосереднього проведення у закладах середньої освіти; ⇒ Використати сучасні технології для представлення картографічного 	PH 3, PH 4,

<p>матеріалу про територіальну диференціацію природних умов та ресурсів України, аналізувати за співставленням карт про взаємозв'язки у природному середовищі та промисловості, господарстві тощо.</p> <p>⇒ Здатний застосувати сучасні геоінформаційні технології та платформи інтерактивних і цифрових карт у навчальному процесі;</p> <p>⇒ Знати умовні позначення та обов'язкові елементи різноманітних топографічних і тематичних, алгоритми створення гіпсометричних та ландшафтних профілів тощо;</p> <p>⇒ Застосувати набуті теоретичні знання про організацію системи природокористування та сучасний стан природоохоронної справи в Україні для розробки практичних самостійних науково-пошукових завдань у закладах середньої освіти;</p> <p>⇒ Визначати у польових умовах мінерально-петрографічні та геологічні характеристики природних об'єктів, діагностувати кліматичні та гідрологічні особливості території, ґрунтово-рослинні та ландшафтні особливості місцевості з метою проведення навчальних учнівських експедицій, лабораторних занять на спеціалізованих майданчиках середніх навчальних закладів тощо.</p>	<p>PH 8, PH 17, PH 22, PH 24</p>
<p>⇒ Знати регіональні особливості природи та усвідомлює цінність природних ресурсів для розвитку України та підтримання її незалежності – соціально-економічної, енергетичної політичної тощо;</p> <p>⇒ Визначити рівень господарського освоєння території України та його вплив на екологічну ситуацію;</p> <p>⇒ Назвати основні види природокористування в Україні та шляхи раціонального використання природних ресурсів.</p> <p>⇒ Охарактеризувати загальні принципи та можливості реалізації концепції сталого розвитку України та окремих її регіонів на основі наявного природо-ресурсного потенціалу, ландшафтного різноманіття, сучасного господарського освоєння території тощо.</p> <p>⇒ Аналізувати природні особливості та інтенсивність антропогенного навантаження на прикладі свого адміністративного регіону.</p> <p>⇒ Обґрунтувати сучасні напрями вирішення екологічних проблем в Україні та окреслити модель екологічного розвитку держави.</p>	<p>PH 12, PH 21</p>
<p>⇒ Дати характеристику кожного компонента (тектонічна та геологічна будова, клімату, води, рослинного і тваринного світу, ґрунтів) природи України та пов'язаних із ними природних ресурсів (мінеральних, кліматичних, водних та ін.);</p> <p>⇒ Оцінити і охарактеризувати особливості фізико-географічного положення України;</p> <p>⇒ Охарактеризувати особливості формування та розподіл корисних копалин на території України;</p> <p>⇒ Охарактеризувати закономірності змін та чинники формування клімату рівнинної та гірської частин України, особливості основних його елементів та кліматичних ресурсів;</p> <p>⇒ Обґрунтувати основні принципи комплексного фізико-географічного районування та особливості ландшафтів України і їх систематику;</p> <p>⇒ Оцінити закономірності поширення природних ресурсів на території України та їх забезпечення у розрізі адміністративних і фізико-географічних одиниць та окремих регіонів тощо.</p>	<p>PH 14, PH 15, PH 16, PH 19</p>

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Методи навчання: словесні (лекція, пояснення, бесіда, розповідь, інструктаж), практичні (практична робота), наочні (ілюстрації, демонстрації).

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з дисципліни є: виконання індивідуальних навчально-дослідницьких завдань під час практичних занять та

самостійної роботи, виконання тестових завдань при поточному контролі, модульні контрольні роботи; виступи з доповідями та презентаціями на захисті курсових робіт; усний підсумковий іспит.

Самостійна робота включає: опрацювання теоретичних положень навчальної дисципліни за результатами прослуханого лекційного матеріалу; вивчення окремих тем питань передбачених для самостійного опрацювання; поглиблене вивчення наукової літератури на задану тему та пошук додаткової інформації; підготовку до практичних занять (формування доповідей для виступу); узагальнення вивченого матеріалу перед іспитом.

До індивідуальної роботи у процесі вивчення навчальної дисципліни відносяться навчально-дослідні завдання, зокрема написання курсової роботи за обраною студентом тематикою.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: усне опитування на практичних заняттях.

Форма модульного контролю: письмова контрольна робота та тестування.

Форма підсумкового семестрового контролю: залік, диф. залік з курсової роботи, екзамен в усній формі.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота			Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	50	100
15	20	15		

T1, T2 ... – теми практичних робіт

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота				Модульна контрольна робота	Сума
T4	T5	T6	T7	50	100
12	14	12	12		

T1, T2 ... – теми практичних робіт

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 3)

Поточне оцінювання та самостійна робота				Модульна контрольна робота	Сума
T8	T9	T10	T11	50	100
12	14	12	12		

T1, T2 ... – теми практичних робіт

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 4)

Поточне оцінювання та самостійна робота				Модульна контрольна робота	Сума
T12	T13	T14	T15	50	100
12	12	12	14		

T1, T2 ... – теми практичних робіт

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4	
	Кількість	Макс. кількість балів (сумарна)	Кількість	Макс. кількість балів (сумарна)	Кількість	Макс. кількість балів (сумарна)	Кількість	Макс. кількість балів (сумарна)
Практичні заняття	3	50	4	50	4	50	4	50
Модульна контрольна робота	1	50	1	50	1	50	1	50
Разом		100		100		100		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульний контроль є необхідним елементом модульно-рейтингової технології навчального процесу, який головно проводиться з метою оцінки результатів навчання студентів на визначених його етапах. Модульна контрольна робота з навчальної дисципліни «**Фізична географія і природно-ресурсний потенціал України та методика її навчання**» проводиться двічі на семестр, згідно з розкладом модульних контролів визначених навчальною частиною за робочими навчальними планами в межах годин, які відведені на практичні заняття. До виконання модульної роботи допускаються студенти, які виконали усі практичні роботи, що передбачені програмою дисципліни. До початку модульної контрольної роботи студенти мають мати поточні підсумкові бали за виконання практичних робіт та самостійної роботи.

Виконання модульної контрольної роботи передбачає виконання студентом завдань трьох рівнів складності: перший – 5 тестів (2 бали за кожну правильну відповідь (разом 10 балів)); другий – 2 терміни (5 балів за повне визначення кожного терміну (разом 10 балів)); третій – 2 теоретичні запитання (15 балів за вичерпну відповідь кожного запитання (разом 30 балів)). Максимальна кількість балів одержаних під час модульної контрольної роботи становить 50 балів.

Перескладання підсумкового модульного контролю студентами, які отримали рейтинговий бал за модульний цикл, що відповідає незадовільній оцінці, проводиться не пізніше двох тижнів після атестаційного. Позитивні оцінки з модульного циклу не підвищуються.

Після завершення другого модульного контролю викладач оголошує загальну кількість балів накопичених студентом за семестр навчання. Якщо студент набрав 60 і більше балів, то залік, а в наступному семестрі – екзамен, може бути виставлений за результатами модульних контролів на момент оголошення результатів. У разі якщо студент бажає поліпшити свою оцінку, він складає екзамен за всією програмою навчальної дисципліни. При цьому, у підсумкову оцінку не враховуються (не додаються) бали накопичені студентом впродовж навчального семестру.

Критерії оцінювання модульного циклу

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка національна та ECTS	Критерії оцінювання
90 – 100	Відмінно (A)	Студент дає абсолютно правильні відповіді на теоретичні питання з викладенням оригінальних висновків, отриманих на основі програмного, додаткового матеріалу та нормативних документів. При виконанні практичного завдання студент застосовує системні знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.
82-89	Добре (B)	Студент повністю розкрив теоретичні питання на основі програмного та додаткового матеріалу. При виконанні практичних завдань студент застосовує узагальнені знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.
74-81	Добре (C)	Студент повністю розкрив теоретичні питання, а програмний матеріал викладено у відповідності до вимог. Практичні завдання виконані в цілому правильно, але мають місце окремі неточності.
64-73	Задовільно (D)	Студент розкрив теоретичні питання, але при викладенні програмного матеріалу допущені окремі помилки. При виконанні практичних завдань студент припускається помилок, за рахунок недостатнього розуміння матеріалу.
60-63	Задовільно (E)	Студент неповністю розкрив теоретичні питання, відповідь містить суттєві помилки. При виконанні практичних завдань студент припускається значних помилок, а виконання завдань викликає значні труднощі у студента.
35-59	Незадовільно (FX)	Студенту не розкрив теоретичні питання і не може виконати практичні завдання. Як правило, такий студент виявляє здатність до викладення думки лише на елементарному рівні.
0-34	Незадовільно (F)	Студенту не виконав навчальну програму або якийсь елемент її складової, має фрагментарні знання, які не дозволяють розкрити теоретичні питання і виконати практичні завдання.

Критерії оцінювання курсової роботи

Оцінювання курсової роботи проводиться за чотирма основними критеріями, які представлені нижче у таблиці.

Структура критерій оцінювання курсової роботи

Предмет оцінювання		Можливий максимальний бал
1	Змістове наповнення та оформлення роботи	40
2	Доповідь	20
3	Презентація	20
4	Захист роботи та вичерпність відповідей на запитання комісії	20
Загальна оцінку за курсову роботу		100

Загальним балом за виконання курсової роботи є сума балів вище названих критерій, проводиться у формі диференційованого заліку.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Семестровий контроль з дисципліни «Фізична географія і природно-ресурсний потенціал України та методика її навчання» проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового екзамену в усній формі за змістом та структурою екзаменаційних білетів (попередньо затверджених на засіданні кафедри), які цілісно охоплюють навчальний матеріал, визначений робочою навчальною програмою дисципліни.

Впродовж семестру студенти мають можливість набрати від 0 до 100 балів, що переводиться у національну шкалу оцінювання і, відповідно, у шкалу ECTS. Якщо студент набрав 60 і більше балів, то екзамен може бути виставлений за результатами модульних контролів на момент оголошення їх результатів. Під час підсумкового семестрового контролю студент, який набрав більше 60 балів, має право підвищити свою оцінку складаючи іспит і, незважаючи на успішність спроби, його оцінка не може бути нижчою від суми балів накопичених впродовж навчального семестру. Підсумкова оцінка з дисципліни визначається викладачем головно на основі оцінювання відповідей на питання екзаменаційних білетів з урахуванням балів, отриманих за відповіді на додаткові питання.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D		
60-63	E	задовільно	не зараховано
35-59	FX	незадовільно	
0-34	F		

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1

Тема 1. Загальні питання фізичної географії. Географічне положення України.

Об'єкт, предмет, методи досліджень, структура фізичної географії. Зміст, наукове і практичне значення курсу. Сучасні напрями комплексного фізико-географічного вивчення території України. Особливості та оцінка географічного положення та його вплив на природні умови. Сучасні кордони та площа, населення, тощо.

Тема 2. Природні умови та ресурси. Сутність природно-ресурсного потенціалу та його структура

Поняття про «природні умови», «природні ресурси» та «сировина». Класифікації природних ресурсів. Природно-ресурсний потенціал території. Компонентна структура

ПРП. Поняття про ресурсозабезпеченість, природокористування та ресурсозбереження. Шляхи використання природних ресурсів. Вплив природних умов і ресурсів на територіальну організацію господарства країни.

Тема 3. Оцінка природних ресурсів. Загальна характеристика ПРП України.

Цінність та загальні положення оцінки природних ресурсів. Кількісна та технологічна оцінка природних ресурсів. Економічна оцінка природних ресурсів. Витратний, результативний та рентний підходи до економічної оцінки природних ресурсів. Абсолютна та порівняльна економічна оцінка. Оцінка інтегрального ПРП регіону. Загальні особливості ПРП України. Забезпеченість природними ресурсами.

Тема 4. Тектонічна та геологічна будова. Основні етапи історії геологічного розвитку території України.

Тектонічна будова. Характеристика головних тектонічних структур. Геологічна будова та поширення дочетвертинних відкладів. Етапи історії геологічного розвитку (архейська, протерозойська, палеозойська, мезозойська, кайнозойська ери). Палеогеографічні умови антропогену та особливості поширення антропогенових відкладів. Сейсмічність території України.

Тема 5. Рельєф України та його особливості.

Чинники рельєфоутворення. Загальна характеристика рельєфу України. Орографічні та гіпсометричні особливості низовин та височин України. Гірські системи Українських Карпат та Кримські гори.

Тема 6. Геоморфологічна будова України

Загальна характеристика геоморфологічної будови. Морфоструктури та морфоскульптури. Поширення та розвиток генетичних типів рельєфу. Поняття про геоморфологічні рівні. Вплив господарської діяльності на рельєф. Антропогенні форми рельєфу. Геоморфологічне районування території України.

Тема 7. Мінерально-сировинні ресурси України.

Класифікація мінерально-сировинних ресурсів. Загальна характеристика корисних копалин України. Паливні корисні копалини України. Вугільні басейни. Нафтогазоносні області. Рудні корисні копалини України. Залізорудні і марганцеворудні басейни. Запаси руд кольорових металів. Нерудні корисні копалини України. Географічний розподіл мінерально-сировинних ресурсів в Україні. Правова охорона надр.

Модуль 2

Тема 8. Кліматичні умови території України

Кліматотвірні чинники та їх характеристика. Загальна характеристика клімату України. Аналіз кліматичних умов за елементами: температура повітря й ґрунту, вологість повітря, хмарність, атмосферні опади, атмосферний тиск, вітер, випаровування й випаровуваність. Сніговий покрив. Особливості висотної диференціація клімату в Україні.

Тема 9. Сезонність погодних умов. Кліматичне районування.

Передумови формування сезонних змін погодних умов та клімату. Поняття про кліматичні пори року. Загальна характеристика пір року в Україні. Річний розподіл погодних умов і метеорологічних процесів та явищ. Стихійні погодні явища. Кліматичне районування України. Сучасні прояви глобальних змін клімату на території України.

Тема 10. Кліматичні ресурси України.

Загальна характеристика кліматичних ресурсів України. Сонячна радіація та термічний режим. Геліоенергетичні ресурси. Вітроенергетичні ресурси. Територіальний розподіл кліматичних ресурсів. Агрокліматичне районування території України. Біокліматичні та рекреаційні ресурси клімату. Сучасний стан та перспективи використання кліматичних ресурсів.

Тема 11. Поверхневі води України та їх ресурси.

Характеристика поверхневих вод України. Загальні особливості гідрографічної мережі. Гідрографічна та гідрологічна характеристика річок. Канали та їх особливості. Озера та водосховища, їх використання та екологічні проблеми. Болота, їх особливості та поширення. Зрошувально-обводнювальні і осушувальні системи України.

Тема 12. Підземні води України. Водозабезпеченість та використання водних ресурсів.

Підземні та ґрунтові води України. Водоресурсний потенціал. Регіональний аналіз

забезпеченості водними ресурсами. Роль і значення водних ресурсів у господарстві. Господарське та промислове використання вод. Мінеральні джерела та їх бальнеологічне значення. Проблеми раціонального використання та збереження водних ресурсів. Гідрологічне районування території України

Тема 13. Моря України та їх ресурси.

Загальна характеристика Чорного та Азовського морів. Характеристика берегової лінії. Біологічні, мінеральні та рекреаційні ресурси морів. Природні ресурси морів та їх народногосподарське значення. Проблеми раціонального використання природних умов і ресурсів морів, відтворення їх біологічного потенціалу. Екологічні проблеми морських басейнів.

Тема 14. Ґрунтовий покрив України.

Чинники ґрунтоутворення. Особливості формування ґрунтового покриву в Україні. Типологія та поширення ґрунтів України. Особливості зональної диференціації ґрунтів України. Азональні ґрунти. Ґрунти Українських Карпат і Кримських гір. Агроґрунтове районування України.

Тема 15. Земельні ресурси України.

Земельний фонд України та його складові. Класифікація земельних ресурсів. Структура сільськогосподарських угідь України. Економічна оцінка земельних ресурсів. Сучасний стан та використання земельних ресурсів. Екологічний стан ґрунтів. Меліорація та рекультивация земель.

Тема 16. Рослинний покрив та тваринний світ України.

Загальна характеристика рослинного покриву України. Видовий склад флори. Закономірності у поширенні типів лісів, степів, луків, тощо. Геоботанічне районування України. Загальна характеристика тваринного світу України. Основні біотопи. Зоогеографічне районування України.

Тема 17. Біологічні ресурси України.

Поняття про біологічні ресурси. Загальна характеристика біорізноманіття в Україні. Лісовий фонд України та його територіальна диференціація. Стан використання та охорона водно-болотних угідь. Луки та пасовища. Мисливські угіддя. Антропогенний вплив на біологічні ресурси в Україні. Проблеми збереження та охорона.

Модуль 3

Тема 18. Ландшафти України, їх типологія та класифікація.

Поняття ландшафту у фізичній географії. Ландшафт як основна одиниця в ієрархічній системі ПТК. Поняття про ландшафтну структуру. Принципи виділення та класифікація ландшафтів України. Функціонування та розвиток ландшафтів у антропогені. Зміна ландшафтів на території України за історичний період. Класифікація сучасних ландшафтів України.

Тема 19. Фізико-географічне районування України

Поняття про фізико-географічне районування. Методичні підходи та принципи фізико-географічного районування. Система таксономічних одиниць фізико-географічного районування. Обґрунтування та особливості фізико-географічного районування України. Теоретичне і практичне значення фізико-географічного районування.

Тема 20. Рівнинні ландшафтні структури України

Зональна диференціація ландшафтних структур рівнинної частини України. Чинники формування ландшафтної структури та межі регіональних фізико-географічних одиниць рівнинної частини України (зон, підзон, країв та ін.). Комплексна характеристика та ландшафтна структура ландшафтних зон України (мішаних лісів, широколистяних лісів, лісостепова, степова), особливості їх розмежування та фізико-географічного поділ.

Тема 21. Гірські ландшафтні структури України.

Особливості та морфологічна структура гірських ландшафтів. Ландшафтна ярусність, секторність та інші властивості гірських ландшафтів Українських Карпат та Кримських горах. Систематика ландшафтів та особливості фізико-географічне районування Українських Карпат та Кримських гір. Комплексна характеристика фізико-географічних одиниць Українських Карпат та Кримських гір. Особливості поширення сучасних фізико-географічних процесів.

Тема 22. Ландшафтне різноманіття України.

Поняття про ландшафтне різноманіття. Види та способи метризації ландшафтного різноманіття. Ландшафтне різноманіття України та особливості його формування. Вплив господарської діяльності на ландшафтне різноманіття України та проблеми його збереження.

Тема 23. Природні рекреаційні ресурси України.

Поняття про рекреаційні ресурси та їх класифікація. Природні рекреаційні ресурси та їх оцінка. Геолого-орографічні, кліматичні, водні, бальнеологічні, біотичні, ландшафтні рекреаційні ресурси України. Рекреаційне природокористування. Просторовий розподіл природних рекреаційних ресурсів України. Рекреаційне районування України.

Тема 24. Територіальна диференціація ПРП в Україні та його вплив на господарство і промисловість.

Природно-ресурсний потенціал адміністративних регіонів України. Природно-ресурсний потенціал фізико-географічних регіонів України. Компонентна структура ПРП регіонів України. Використання природних ресурсів у господарстві. Вплив природних ресурсів на галузеву структуру господарства та промисловість. Стратегічні види природних ресурсів України.

Модуль 4

Тема 25. Сучасні негативні фізико-географічні процеси в Україні

Фактори розвитку та різновиди сучасних негативних фізико-географічних процесів на території України. Особливості прояву та ландшафтна диференціація геолого-геоморфологічних, гідро-кліматичний та біотичних фізико-географічних процесів. Антропогенний фактор розвитку та боротьба з сучасними фізико-географічними процесами в Україні.

Тема 26. Регіональний аналіз геоекологічної ситуації в Україні

Історія та сучасний стан господарського освоєння території України. Сучасні прояви антропогенної трансформації та забруднення компонентів довкілля. Забруднення атмосферного повітря. Трансформація і забруднення водних об'єктів. Перетворення форм рельєфу. Трансформація ґрунтового та рослинного покривів, деградація тваринного світу. Поводження з відходами та небезпечними хімічними речовинами. Радіаційна ситуація. Екологічна безпека і надзвичайні ситуації природного та техногенного характеру. Сучасні напрями вирішення екологічних проблем.

Тема 27. Охорона природи в Україні. Природоохоронні території.

Поняття про природно-заповідний фонд. Класифікація об'єктів ПЗФ. Загальна характеристика природно-заповідного фонду України. Природно-заповідні установи міжнародного і національного значення. Пам'ятки неживої природи. Мережа геопарків. Особливості організації природоохоронної діяльності. Оптимізація природно-заповідного фонду та формування екомережі.

Тема 28. Фізична географія України як шкільний курс

Актуальність та предмет шкільного курсу «Фізична географія України» в ЗЗСО. Структура шкільного курсу. Теоретико-методологічні основи викладання шкільного курсу. Дидактичний комплекс до вивчення розділів і тем курсу.

Тема 29. Методичні основи викладання шкільного курсу «Фізична географія України»

Сучасні підходи до викладання шкільного курсу. Методичні прийоми навчання та організації уроків. Поняття та дидактичні можливості опорно-інформаційних схем. Застосування сучасних інформаційних технологій у навчанні шкільного курсу. Принципи розробки уроків з курсу в ЗЗСО.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семинарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
7-й семестр						
Модуль 1						
Тема 1. Загальні питання фізичної географії. Географічне положення України	4	2				2
Тема 2. Природні умови та ресурси. Сутність природно-ресурсного потенціалу та його структура	7	2	2			3
Тема 3. Оцінка природних ресурсів						
Тема 4. Тектонічна та геологічна будова. Основні етапи історії геологічного розвитку території України	6	2				4
Тема 5. Рельєф України та його особливості	6	2	2			3
Тема 6. Геоморфологічна будова України	6	2				3
Тема 7. Мінерально-сировинні ресурси України	6	2	1			3
Модульна контрольна робота			1			
Разом за модуль	36	12	6	-	-	18
Модуль 2						
Тема 8. Кліматичні умови території України	6	2	2			3
Тема 9. Сезонність погодних умов. Кліматичне районування	6	2				3
Тема 10. Кліматичні ресурси України	6	2	1			3
Тема 11. Поверхневі води України та їх ресурси	6	2	2			3
Тема 12. Підземні води України. Водозабезпеченість та використання водних ресурсів	6	2				3
Тема 13. Моря України та їх ресурси	6	2				4
Тема 14. Ґрунтовий покрив України	7	2	2			3
Тема 15. Земельні ресурси України						
Тема 16. Рослинний покрив та тваринний світ України	5	2				3
Тема 17. Біологічні ресурси України	5	2				3
Модульна контрольна робота			1			
Разом за модуль	54	18	8	-	-	28
Разом за семестр	90	30	14	-	-	46
8-й семестр						
Модуль 3						
Тема 18. Ландшафти України, їх типологія та класифікація	5	2				4
Тема 19. Фізико-географічне районування України	5					4
Тема 20. Рівнинні ландшафтні структури України	5	2	2			3
Тема 21. Гірські ландшафтні структури України	5					
Тема 22. Ландшафтне різноманіття України	6	2	2			2
Тема 23. Природні рекреаційні ресурси України	6	2	1			3
Тема 24. Територіальна диференціація ПРП в Україні та його вплив на господарство і промисловість.	7	2	2			3
Модульна контрольна робота			1			
Разом за модуль	40	10	8			22
Модуль 4						
Тема 25. Сучасні негативні фізико-географічні процеси в Україні	7	2	2			3
Тема 26. Регіональний аналіз геоecологічної ситуації в Україні	6	2	1			3

Тема 27. Охорона природи в Україні. Природоохоронні території	7	2	2			3
Тема 28. Фізична географія України як шкільний курс	7	2				4
Тема 29. Методичні основи викладання шкільного курсу «Фізична географія України»	7	2	2			4
Модульна контрольна робота			1			
Разом за модуль	?	10	8	-	-	13
Разом за семестр	105	20	16	-	30	39

Заочна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
7-й семестр						
Тема 1. Загальні питання фізичної географії. Географічне положення України	10	1				9
Тема 2. Природні умови та ресурси. Сутність природно-ресурсного потенціалу та його структура	12	1				11
Тема 3. Оцінка природних ресурсів						
Тема 4. Тектонічна та геологічна будова. Основні етапи історії геологічного розвитку території України	12	1				11
Тема 5. Рельєф України та його особливості						
Тема 6. Геоморфологічна будова України	12	1				11
Тема 7. Мінерально-сировинні ресурси України	10	1				9
Тема 8. Кліматичні умови території України	12	1				11
Тема 9. Сезонність погодних умов. Кліматичне районування						
Тема 10. Кліматичні ресурси України						
Тема 11. Поверхневі поди України та їх ресурси	12	1				11
Тема 12. Підземні води України. Водозабезпеченість та використання водних ресурсів						
Тема 13. Моря України та їх ресурси	10	1				9
Разом за семестр	90	8	-	-	-	82
8-й семестр						
Тема 14. Ґрунтовий покрив України	10	2				8
Тема 15. Земельні ресурси України						
Тема 16. Рослинний покрив та тваринний світ України	10	2				8
Тема 17. Біологічні ресурси України						
Тема 18. Ландшафти України, їх типологія та класифікація	10	2	2			6
Тема 19. Фізико-географічне районування України						
Тема 20. Рівнинні ландшафтні структури України	12		2			10
Тема 21. Гірські ландшафтні структури України						
Тема 22. Ландшафтне різноманіття України						
Тема 23. Природні рекреаційні ресурси України	10		2			8
Тема 24. Територіальна диференціація ПРП в Україні та його вплив на господарство і промисловість.						
Тема 25. Сучасні негативні фізико-географічні процеси в Україні						
Тема 26. Регіональний аналіз геоecологічної ситуації в Україні	12		2			10
Тема 27. Охорона природи в Україні. Природоохоронні						

території						
Тема 28. Збалансоване природокористування та моніторинг навколишнього природного середовища в Україні.	11	6	10	-	30	59
Тема 29. Державне управління природними ресурсами в Україні						
Разом за семестр	105	6	10	-	30	59

6.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Природо-ресурсний потенціал України та оцінка природних ресурсів	2	
2	Геолого-геоморфологічна будова України	2	
3	Територіальна диференціація мінерально-сировинних ресурсів України	2	
4	Аналіз кліматичних показників території України	2	
5	Сучасні зміни кліматичних умов в Україні	2	
6	Внутрішні води України та їх ресурси	2	
7	Ґрунтовий покрив та земельні ресурси України	2	
8	Ландшафти і фізико-географічне районування України	2	2
9	Аналіз ландшафтного різноманіття території	2	2
10	Різновиди та поширення природних рекреаційних ресурсів в Україні	2	2
11	Структура та регіональний аналіз ПРП України	2	
12	Негативні фізико-географічні процеси на території України	2	2
13	Аналіз антропогенної трансформації та забруднення довкілля в Україні	2	
14	Екосистемні послуги та організація природоохоронних об'єктів України	2	2
15	Розробка інтерактивного уроку з шкільного курсу «Фізична географія України»	2	
Разом		44	10

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Етнічні межі України	2	4
2	Дослідження природних умов та ресурсів України	0,5	4
3	Класифікація основних напрямків та видів природокористування	0,5	3
4	Вплив природних умов і ресурсів на територіальну організацію господарства країни	1	4
5	Рентна оцінка природних ресурсів	1	3
6	Основні етапи формування геологічної будови території України	2	2
7	Походження, поширення та фізико-хімічні властивості лесів	1	3
8	Землетруси в Україні та їх вплив на формування сучасного рельєфу	1	3
9	Зледеніння Східноєвропейської рівнини та їх відображення у рельєфі України	1	2
10	Поширення грязевих вулканів на території України	1	2
11	Карстоутворення та печери на території України	1	2
12	Геоморфологічні рівні України	1	3
13	Генетичні форми рельєфу	2	3
14	Балансові та позабалансові корисні копалини України	2	4
15	Правова охорона надр	1	4
16	Аналіз синоптичних карт території України	1	1
17	Прояв глобальних змін клімату на території України	2	2
18	Аналіз бази даних Українського гідрометеорологічного центру	3	3

	Державної служби України з надзвичайних ситуацій		
19	Кліматичне районування території України	2	2
20	Агрокліматичне районування території України	1	2
21	Підземні води України	2	4
22	Зрошувально-обводнювальні та осушувальні системи в Україні	1	3
23	Болота України	1	3
24	Озера і водосховища України	2	4
25	Характер берегової лінії морів України та її елементи	4	4
26	Особливості формування ґрунтів в Українських Карпатах	1	3
26	Структура і сучасний стан землекористування в Україні	1	2
27	Проблеми деградації земельних ресурсів в Україні	1	3
28	Зміни рослинного покриву України в минулих геологічних епохах	2	2
29	Видове різноманіття рослинного світу	1	2
30	Проблеми всихання ялини європейської в лісах України	2	2
31	Напрямки розвитку лісового господарства України	1	2
32	Історія формування сучасних ландшафтів України	2	2
33	Зміст «генетичного підходу» у вивчення ландшафтів України	2	2
34	Фізико-географічне районування як метод комплексного вивчення території України	2	2
35	Ієрархія регіональних фізико-географічних одиниць	2	2
36	Прояви зональної диференціації природних умов та ПТК на території України	2	2
37	Вплив континентальності на рівнинні ландшафти України	1	1
38	Особливості ландшафтної структури гірських систем України	2	2
39	Вплив зледенінь на формування ландшафтних структур гірських систем України	1	1
40	Види ландшафтного різноманіття	1	2
41	Застосування показників ландшафтного різноманіття при проектуванні природоохоронних об'єктів в Україні	1	2
42	Рекреаційне районування України	1	1
43	Проблеми використання рекреаційних ресурсів в Україні	2	2
44	Використання природних ресурсів у промисловості	1	1
45	Використання природних ресурсів у сільському господарстві	1	2
46	Вплив природно-ресурсного потенціалу на економічне забезпечення регіонів України	1	2
47	Розвиток негативних фізико-географічних процесів під впливом військових дій у східній частині України	1	1
48	Ландшафтна диференціація сучасних негативних фізико-географічних процесів	2	2
49	Глобальні та локальні геоecологічні проблеми України	1	1
50	Антропізація навколишнього середовища України під прямим техногенним впливом	2	2
51	Перспективи розвитку природоохоронної діяльності в Україні	1	1
52	Нормативно-правова база організації природоохоронної діяльності в Україні	1	2
53	Проблеми оптимізації природоохоронних об'єктів	1	3
54	Застосування приладової бази на лабораторних заняттях з географії в ЗЗСО	2	3
55	Методичні основи проведення практичних занять з курсу «Фізична географія України» в ЗЗСО	2	3
56	Інноваційні методи навчання з курсу «Фізична географія України» в ЗЗСО	2	4
57	Використання наочних засобів у процесі викладання курсу «Фізична географія України» в ЗЗСО	2	3
Разом		85	141

6.5. Індивідуальні завдання

Індивідуальне навчально-дослідне завдання з дисципліни «**Фізична географія і природно-ресурсний потенціал України та методика її навчання**» є видом навчально-дослідної роботи студента, яка містить елементи та результати дослідницького пошуку і відображає певний рівень його навчальної компетентності, вміння презентувати результати роботи тощо.

Метою виконання ІНДЗ є систематизація, узагальнення та закріплення студентами основних теоретичних і методичних положень дисципліни та апробація їх на практиці, оволодіння пошуковими системами інформації та набуття навиків самостійного проведення наукового дослідження і написання наукового звіту у вигляді курсової роботи.

Завдання – збір, цілісний аналіз та оволодіння географічної інформації за темою наукового дослідження, проведення самостійних польових і камеральних досліджень та ін.

Орієнтовні теми написання курсових робіт

1. Географічне положення України: переваги і недоліки
2. Етнічні українські землі
3. Проблеми делімітації та демаркації державних кордонів України:
4. Сучасні проблеми збереження кордонів України
5. Основні етапи географічного вивчення території України
6. Географічні школи та центри в Україні: становлення та розвиток
7. Особливості тектонічної та геологічної будови України
8. Основні етапи геологічної історії території України
9. Неотектоніка та неотектонічні рухи на території України
10. Геологічні особливості формування гірських систем України (*Українські Карпати або Кримські гори*)
11. Лесові відклади в Україні: генезис, поширення та властивості
12. Особливості геологічної будови Українських Карпат
13. Зледеніння в Українських Карпатах: хронологія та вплив на формування рельєфу
14. Зледеніння Східноєвропейської рівнини та їх відображення у рельєфі України
15. Різновиди та поширення четвертинних відкладів в Україні
16. Генетичні типи рельєфу в Україні: походження, різновиди та поширення
17. Геоморфологічні рівні на території України: особливості формування та розташування
18. Особливості геоморфологічної будови України
19. Морфоструктури центрального типу на території України
20. Морфологічна характеристика низовини (*або височини*) України (*на вибір студента*)
21. Вплив господарської діяльності на формування рельєфу України
22. Географія (паливних, рудних або нерудних) корисних копалин України
23. Прояви кліматичної висотної зональності у гірських системах України (*Українські Карпати або Кримські гори*)
24. Кліматичні особливості пір року на території України
25. Аналіз кліматичних показників території України
26. Сучасні тенденції змін клімату в Україні
27. Неприятливі метеорологічні процеси та явища на території України
28. Аналіз річного ходу кліматичних умов міст України (*на вибір студента*)
29. Кліматичні ресурси України
30. Сучасний стан геліоенергетики в Україні
31. Характеристика вітроенергетичних ресурсів України
32. Географія штучних водойм на території України
33. Природні ресурси Чорного (*або Азовського*) моря: різноманіття, стан та використання
34. Гідрографічна та гідрологічна характеристика річок України (*на вибір студента*)
35. Географія боліт України
36. Високогірні озера Українських Карпат
37. Географія та використання водних ресурсів України
38. Проблеми водозабезпеченості регіонів України.
39. Особливості та елементи берегової лінії морів України
40. Гідрографічна мережа Гірського Криму (*або Українських Карпат*)
41. Водосховища річки Дніпро: сучасний стан та проблеми використання

42. Особливості географії та гідрохімічного складу підземних вод України
43. Заходи щодо охорони рослинного світу в Україні
44. Червонокнижні види тварин України: поширення та проблеми охорони
45. Характеристика біологічних ресурсів України
46. Основні напрями підвищення ефективності використання лісових ресурсів в Україні
47. Характеристика лісових ресурсів області (*на вибір студента*)
48. Географія природоохоронних територій в межах природних зон України
49. Характеристика ґрунтового покриву України
50. Проблеми меліорованих земель України
51. Фізико-хімічні властивості ґрунтів рівнинної (*або гірської*) частини України
52. Земельні ресурси України: стан та використання
53. Агрокліматичні ресурси України
54. Природно-заповідний фонд України
55. Несприятливі фізико-географічні процеси і явища на території України
56. Карстові процеси на території України
57. Чинники формування ландшафтів в гірських системах України (*Українські Карпати або Кримські гори*)
58. Ландшафтні особливості природних зон України (за вибором)
59. Антропогенні ландшафти України
60. Рівнинні (*або гірські*) ландшафтні структури України
61. Особливості ландшафтної структури Українських Карпат
62. Ландшафтна структуру басейну річки (*на вибір студента*)
63. Вертикальна ландшафтна ярусність в Українських Карпатах
64. Порівняльна характеристика двох типів ландшафтів України (*на вибір студента*)
65. Оцінка природних рекреаційних ресурсів Українських Карпат
66. Екологічна ситуація і природоохоронні території Гірського Криму
67. Закономірності поширення типів рослинності на території України
68. Моніторинг природного середовища в Україні
69. Конструктивно-географічні засади раціонального природокористування в Україні
70. Геоекологічні проблеми однієї з областей України (*на вибір студента*)
71. Природні рекреаційні ресурси регіонів України (*на вибір студента*)
72. Природно-ресурсний потенціал адміністративних регіонів України
73. Природно-ресурсний потенціал фізико-географічних регіонів України
74. Використання природних ресурсів України у народному господарстві
75. Стратегічні види природних ресурсів України
76. Поводження з відходами та небезпечними хімічними речовинами в Україні
77. Екологічна безпека і надзвичайні ситуації природного та техногенного характеру в Україні
78. Використання природних ресурсів України у промисловості та сільському господарстві
79. Використання природних ресурсів України у невиробничій сфері
80. Теоретико-методологічні основи викладання шкільного курсу «Фізична географія України»
81. Дидактичний комплекс до вивчення шкільного курсу «Фізична географія України»
82. Методичні основи викладання шкільного курсу «Фізична географія України»
83. Сучасні підходи до викладання шкільного курсу «Фізична географія України»
84. Методичні прийоми навчання та організації уроків з курсу «Фізична географія України» у ЗЗСО
85. Поняття та дидактичні можливості опорно-інформаційних схем з курсу «Фізична географія України» у ЗЗСО
86. Застосування сучасних інформаційних технологій у навчанні шкільного курсу «Фізична географія України»
87. Організація учнівських досліджень в рамках шкільного курсу «Фізична географія України»
88. Краснзнавчий аспект у вивченні курсу «Фізична географія України» у ЗЗСО
89. Використання ГІС-технологій у навчанні курсу «Фізична географія України» у ЗЗСО
90. Тема за вибором студента.

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Вивчення навчальної дисципліни «Фізична географія та ПРП України» передбачає використання географічних карт, навчальних атласів, ілюстрацій, схем, таблиць, довідників тощо, відповідно до теми заняття, низки освітніх порталів із електронним картографічним матеріалом та ін. Для представлення деяких лекційних матеріалів та результатів індивідуальних робіт студентів передбачається використання мультимедійних проекторів та екранів.

Інформаційні технології та засоби онлайн навчання: прикладні програми (MS Office 2010, MS Windows XP), система електронного навчання Moodle <https://e-learn.uzhnu.edu.ua>, електронна пошта на базі глобальних інформаційно-комунікаційних порталів, внутрішня корпоративна електронна пошта УжНУ; електронний репозитарій ДВНЗ «УжНУ» <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui>, сайт УжНУ <https://www.uzhnu.edu.ua>, інформаційні ресурси в мережі Інтернет.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ **Основна література**

1. Байцар А. Л. Фізична географія України : навчально-методичний посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2012. 354 с.
2. Маринич О. М., Шищенко П. Г. Фізична географія України : підручник. 3-тє вид. Київ : Т-во «Знання», КОО, 2006. 511 с.
3. Руденко В. П. Географія природо-ресурсного потенціалу України. У 3-х част. : підручник. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2010. 552 с.
4. Сивий М., Паранько І., Іванов Є. Географія мінеральних ресурсів України : монографія. Львів : Простір М, 2013. 684 с.
5. Паньків З. П. Ґрунти України: навчально-методичний посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 112 с.
6. Суматохіна І. М. Методичні вказівки до виконання практичних та самостійних робіт з курсу «Фізична географія України». Видання 2-ге, доповнене, оновлене. Дніпро: Друкарня «Будинок друку», 2017. 40 с.

Допоміжна література

1. Географічна енциклопедія України: в 3-х томах / за ред. О. М. Маринич та ін. К., 1989-1993.
2. Геоєкологія Львівської області : монографія / Ю. Андрейчук, Л. Безручко, В. Біланюк та ін. / за заг. ред. Є. Іванова. Львів : Простір-М, 2021. 606 с.
3. Булава Л. М. Фізична географія України. Х.: АН ГРО плюс, 2008. 228 с.
4. Карабінюк М. М. Природні територіальні комплекси субальпійського і альпійського високогір'я Чорногірського масиву Українських Карпат : дис. ... канд. геогр. наук : 11.00.01. / Київський нац. ун-т. ім. Т. Шевченка. Київ, 2020. 278 с.
5. Карабінюк М. М., Буряник О. О., Роман Л., Карабінюк Я. В. Рекреаційно-туристична діяльність у Карпатському біосферному заповіднику: динаміка, сучасний стан та проблеми розвитку. *Людина та довкілля. Проблеми неоекології*. 2021. № 35. С.115–130.
6. Карабінюк М. М. Ландшафтна диференціація негативних фізико-географічних процесів у субальпійському і альпійському високогір'ї Чорногори (ділянка «Шешул-Петрос»). *Фізична географія і геоморфологія*. 2019. Вип. 93 (3). С. 7–17.
7. Карабінюк М. М., Гнатяк І. С., Буряник О. О., Гостюк З. В., Карабінюк Я. В. Сучасна динаміка рівнів вод та їх паводкових підйомів у верхів'ї річки Прут у межах ландшафту Чорногора (Українські Карпати). *Фізична географія та геоморфологія*. 2021. Вип. 1-3(105-107). С. 7–17.
8. Комплексний атлас України. К.: ДНВП Картографія, 2005.
9. Мельник А. В. Українські Карпати: еколого-ландшафтознавче дослідження. Львів: Видав. центр. ЛНУ ім. Івана Франка, 1999. 286 с.
10. Мельничук В. П., Попович І. С. Практикум з фізичної географії України. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2010. 101 с.
11. Національний атлас України / НАН України, Інститут географії, Державна служба геодезії, картографії та кадастру; голов. ред. Л. Г. Руденко; голова ред. кол. Б. Є. Патон. К. : ДНВП «Картографія», 2007. 435 с.
12. Пестушко В. Ю. Фізична географія України. К.: Український обрій, 1994.

13. Сучасна динаміка рельєфу України / за ред. В. П. Палієнко. К.: Наук. думка, 2005. 375 с.

14. Рельєф України : навчальний посібник / за ред. В. В. Стецюка. К.: Видавничий дім «Слово», 2010. 685 с.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Підручники для вивчення навчальної дисципліни:

- ⇒ https://chtyvo.org.ua/authors/Marynych_Oleksandr/Fyzyczna_heohrafiia_Ukrainy/
- ⇒ https://www.researchgate.net/publication/321293369_Geografia_mineralnih_resursiv_Ukraini_Geography_of_mineral_resources_of_Ukraine
- ⇒ <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/7384/1/%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%BA%D1%83%D0%BC%20%D0%B7%20%D1%84%D1%96%D0%B7%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%BE%D1%97%20%D0%B3%D0%B5%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%97%20%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8.pdf>

2. Освітні портали:

- ⇒ <http://geomap.land.kiev.ua/zoning-1.html>
- ⇒ <http://atlas.igu.org.ua/index.html>
- ⇒ <http://wdc.org.ua/atlas/default.html>
- ⇒ <http://biblioteka.uz.ua/>
- ⇒ <http://geografica.net.ua/>
- ⇒ <http://geoknigi.com/index.php>

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20___/ 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток___).
(потрібно підкреслити)

протокол №___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___/ 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток___).
(потрібно підкреслити)

протокол №___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___/ 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток___).
(потрібно підкреслити)

протокол №___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___/ 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток___).
(потрібно підкреслити)

протокол №___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)